אמר ליה רבינא לרבא הלכתא מאי אמר ליה כי קידוש מה קידוש אף על גב דמקדש בצלותא מקדש אכסא אף הבדלה נמי אע"ג דמבדיל בצלותא מבדיל אכסא: ר' אליעזר אומר בהודאה: ר' זירא הוה רכיב חמרא הוה קא שקיל ואזיל ר' חייא בר אבין בתריה אמר ליה ודאי דאמריתו משמיה דר' יוחנן הלכה כר' אליעזר ביום טוב שחל להיות אחר השבת אמר ליה [א] אין הלכה מכלל דפליגי ולא פליגי והא פליגי רבנן אימר דפליגי רבנן בשאר ימות השנה ביום טוב שחל להיות אחר השבת מי פליגי והא פליג ר' עקיבא אטו כל השנה כולה מי עבדינן כר' עקיבא דהשתא ניקו ונעביד כוותיה כל השנה כולה מאי טעמא לא עבדינן כרבי עקיבא דתמני סרי תקון תשסרי לא תקון הכא נמי שב תקון תמני לא תקון אמר ליה לאו הלכה אתמר אלא מטין אתמר [ב] דאתמר ר' יצחק בר אבדימי אמר משום רבינו הלכה ואמרי לה מטין ר' יוחנן אמר מודים ור' חייא בר אבא אמר נראין אמר ר' זירא נקוט דרבי חייא בר אבא בידך דדייק וגמר שמעתא מפומא דמרה שפיר כרחבא דפומבדיתא דאמר רחבא אמר ר' יהודה הר הבית סטיו כפול היה והיה סטיו לפנים מסטיו אמר רב יוסף אנא לא האי ידענא ולא האי ידענא אלא מדרב ושמואל ידענא דתקינו לן מרגניתא בבבל ותודיענו ה' אלהינו את משפטי צדקך ותלמדנו לעשות חקי רצונך ותנחילנו זמני ששון וחגי נדבה [ד] ותורישנו קדושת שבת וכבוד מועד וחגיגת הרגל בין קדושת שבת לקדושת יום טוב הבדלת ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת הבדלת וקדשת את עמך ישראל בקדושתך ותתן לנו וכו': **מתני'** האומר על קן צפור יגיעו רחמיך ועל טוב יזכר שמך מודים מודים משתקין אותו: **גמ'** בשלמא מודים מודים משתקין אותו משום דמיחזי כשתי רשויות ועל טוב יזכר שמך נמי משמע על הטובה ולא על הרעה ותנן חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה אלא על קן צפור יגיעו רחמיך מ"ט פליגי בה תרי אמוראי במערבא רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבידא חד אמר מפני שמטיל קנאה במעשה בראשית וחד אמר מפני שעושה מדותיו של הקדוש ברוך הוא רחמים ואינן אלא גזרות ההוא דנחית קמיה דרבה ואמר אתה חסת על קן צפור אתה חוס ורחם עלינו אמר רבה כמה ידע האי צורבא מרבנן לרצויי למריה א"ל אביי והא משתקין אותו תנן ורבה נמי לחדודי לאביי הוא דבעי ההוא דנחית קמיה דר' חנינא אמר האל הגדול הגבור והנורא והאדיר והעזוז והיראוי החזק והאמיץ והודאי והנכבד המתין לו עד דסיים כי סיים א"ל סיימתינהו לכולהו שבחי דמרך למה לי כולי האי אנן הני תלת דאמרינן אי לאו דאמרינהו משה רבינו באורייתא ואתו אנשי כנסת הגדולה ותקנינהו בתפלה לא הוינן יכולין למימר להו ואת אמרת כולי האי ואזלת משל למלך בשר ודם שהיו לו אלף אלפים דינרי זהב והיו מקלסין אותו בשל כסף והלא גנאי הוא לו: ואמר רבי חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר [1] ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא והא"ר חנינא משום ר' שמעון בן יוחי אין לו להקב"ה בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים שנאמר [2] יראת ה' היא אוצרו אין לגבי משה מילתא זוטרתא היא דאמר ר' חנינא משל לאדם שמבקשים ממנו כלי גדול ויש לו דומה עליו ככלי קטן קטן ואין לו דומה עליו ככלי גדול: מודים מודים משתקין אותו: אמר ר' זירא כל האומר שמע שמע כאומר מודים מודים דמי מיתיבי הקורא את שמע וכופלה הרי זה מגונה מגונה הוא דהוי שתוקי לא משתקינן ליה לא קשיא הא דאמר מילתא מילתא ותני לה והא דאמר פסוקא פסוקא ותני ליה אמר ליה רב פפא לאביי ודילמא מעיקרא לא כוון דעתיה ולבסוף כוון דעתיה אמר ליה

חברותא

הלכתא מאי. המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס או לא: **ביום טוב שחל להיות אחר השבת.** שאין מתפללין אתה חונן: ה"ג **הלכה מכלל דפליגי ולא פליגי והא פליגי רבנן אימר דפליגי רבנן בשאר ימות השנה ביו"ט שחל להיות אחר השבת מי פליגי והא פליג ר"ע אטו כל השנה מי עבדינן כר"ע דהשתא נעביד וכו'.** והכי פריך א"ל רבי זירא [ג] הלכה מכלל דפליגי בתמיה ופריך הגמרא ולא פליגי והא פליגי רבנן וכו': **והא פליג ר' עקיבא.** לומרה ברכה רביעית לעצמה ואצטריך למימר הלכה כר"א לאפוקי מדר"ע: **אטו כל השנה כולה מי עבדינן כר"ע דהשתא נעביד כוותיה.** דאצטריך למימר הלכה כר"א: **הלכה.** מ"ד הלכה דרשינן לה בפרקין ומ"ד מטין מדרש לא דרשינן ברבים אבל אורויי מורינן ליחיד לעשות כר"א ביו"ט שחל להיות בא' בשבת ומ"ד נראין אורויי נמי לא מורינן ואי עביד לא מהדרינן עובדא: **מודים.** חכמים לר"א ביו"ט שחל להיות אחר השבת: **נקוט דר' חייא בר אבא בידך.** שהוא מדקדק בלשון רבו וקובע בו סימנים שלא יתחלף לו נראין במטין או במודים: **כרחבא.** שהיה מדקדק בלשון רבו ואומר סטיו כפול היה ואע"פ שבלשון משנה קורהו אצטבא בפסחים ובסוכה על גב האצטבא הוא דקדק בלשון רבו ולא אמר אצטבא כפולה היתה. יש פותרין הא דרחבא מדאמר ר' יהודה דדייק ספיקי דרבוותיה אי מדרבי יהודה אי מדרב יהודה וקשיא לי בגוה טובא חדא דרחבא לא ראה רבי יהודה מימיו לא רבי יהודה ברבי אלעאי ולא ר' יהודה נשיאה ועוד כולהו אמוראי נמי דייקו לומר דבר בשם אומרו ועוד ליכא למימר מהא דדייק לישנא דשמעתא אלא ספיקי דרבוותא: **סטיו כפול.** אצטבאות זו לפנים מזו בהיקף עגול לישב שם: **לא האי ידענא כו'.** לא נראין ולא מודים ולא מטים: **ותודיענו.** לומר במקום ותתן לנו ולהשיגע בין קדושת שבת לקדושת יו"ט וכו' הבדלת וקדשת את עמך ישראל בקדושתך יאמר ותתן לנו ה' אלהינו מועדים לשמחה וכו' ומסיים מקדש ישראל והזמנים: **מתני' האומר.** בתפלתו: **על קן צפור יגיעו רחמיך.** אנשים שהיו מראים עצמם כמתכוונים להעמיק בלשון תחנונים ואומרים רחום וחנון אתה ועל קן צפור יגיעו רחמיך שאמרת לשלח את האם או שאומר על טוב שאתה עושה לנו יזכר שמך או שאומר מודים מודים משתקין אותו: **גמ' שמטיל קנאה.** לומר על אלה חס ולא על שאר בריותיו: **מדותיו.** מצותיו. והוא לא לרחמים עשה אלא להטיל על ישראל חקי גזרותיו להודיע שהם עבדיו ושומרי מצותיו וגזרות חקותיו אף בדברים שיש לשטן ולעכו"ם להשיב עליהם ולומר מה צורך במצוה זו: **ורבה נמי לחדודי לאביי הוא דבעי.** שישיב לו מה שהשיב: **אי לאו דאמרינהו משה.** האל הגדול הגבור והנורא אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד (דברים י): **ותקנינהו בתפלה.** כשהתפלל עזרא על מעל הגולה בספר עזרא (נחמיה ט): **הכל בידי שמים.** כל הבא על האדם בידי הקב"ה הוא כגון ארוך קצר עני עשיר חכם שוטה לבן שחור הכל בידי שמים הוא אבל צדיק ורשע אינו בא על ידי שמים את זו מסר בידו של אדם ונתן לפניו שני דרכים והוא יבחר לו יראת שמים: **מילתא מילתא ותני לה.** כל תיבה ותיבה חוזר ושונה מגונה הוי שתוקי לא משתקינן ליה שאין זה דומה למקבל עליו שתי מלכיות אלא למתלוצץ. אמר פסוק שלם ותני ליה משתקינן ליה דמחזי כשתי רשויות:

עין משפט נר מצוה

מב א מיי' פ"ה מהל' בית הבחירה הל' א:

מג ב מיי' פ"ב מהל' תפלה הלכה יב סמג עשין יט טוש"ע או"ח סי' תלא סעיף ב:

מד ג מיי' פ"ט מהל' תפלה הל' ז סמג שם [טור או"ח סי' קיג]:

מה ד מיי' שם הלכה ד סמג שם טוש"ע או"ח סימן קכא סעיף ב:

מו ה מיי' פ"י מהלכות ברכות הלכה ג סמג עשין ס טוש"ע או"ח סימן רכב סעיף ג:

מז ו מיי' פ"ט מהל' תפלה הל' ז טוש"ע או"ח סימן קיג סעיף ט:

מח ז מיי' פ"ה מהל' תשובה הל' א:

מט ח מיי' פ"ג מהל' ק"ש הלכה יא סמג עשין יח טוש"ע או"ח סי' סא סעיף ט:

רבינו נסים

אמר ר' זירא נקוט דר' חייא בר אבא בידך דגמר שמעתתא מפומיה דרביה. איתא בפרק כיצד מברכין על הפירות (דף לח) מה ענין בנימין בר יפת אצל ר' חייא בר אבא ר' חייא בר אבא דייק שמעתא מפומיה דרביה ר' חייא בר אבא כל ל' יומין הוה מהדר לתלמודיה קמיה דר' יוחנן רביה ואית דכוותה בפ' כיסוי הדם (דף פז) דשחיטת חולין ובפ' המביא אשם תלוי דכריתות (דף כז): מודים מודים משתקין אותו. בתלמוד ארץ ישראל נתנו הפרש בזה הדבר ואמרו הדה דאיתמר בצבור אבל ביחיד תחנונים הם ובגמ' דמגילה (ירושלמי פרק ד הלכה י) אמרו ודכוותה אמן אמן שמע שמע:

רבינו חננאל

איתמר רב יצחק בר אבודימי אמר משום רבי הלכה ואמרי לה מטין ר' יוחנן אמר מודין אתמר רב אסי אמר הלכה ר' חייא בר אבא אמר נראין ר' יוסי ב"ר חנינא אמר מטין. פי', מאן דאמר מודין סבר דברי הכל הוא בלא חלוקה, מאן דאמר הלכה סבר פליגי ופסקו הלכה, מאן דאמר מטין סבר שיקול הדעת ולא הכריעו כאחד, מאן דאמר נראין סבר שקלו חכמים דבריהן וברור שנראין דברי זה. **דאמר רחבא א"ר יהודה** הר הבית וכו'. פי', הוה מספקא ליה אי משום רב יהודה אי משום רבי יהודה, והיה מדקדק שלא יחליף השמות והיה שונה רבי, ואמר רבינו יחי לעד אינו כן, אילו היה אומר רבי, לא היה אומר לא רב ולא ר', ואינה מלה כלל, ואינו אומר טעם ולא כבוד לו, וכן אמר יחי לעד, כי רחבה לא ראה ר' יהודה מעולם ולא ראה אלא רב יהודה וסופר טעה וכתב ר' יהודה. וראו הגאונים בזמן הזה שאין באותו דור ר' ואמרו כן. [סטיו כפול היה. פי', מעוקל]. מפני שמטיל קנאה במעשה בראשית. פי' ירושלמי ר' פנחס בשם ר' סימון מפני שקורא תגר על מדותיו של הקב"ה. [הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך וגו'. וכי שואל אדם דבר שאינו ברשותו אלא מיכן ראיה שיראת שמים בידו של אדם היא]. והא דאמר פסוקא פסוקא ותני לה. פסוקא פסוקא אין משתקין אותו מיהו מגונה הוי.

מסורת הש"ס

א) [שבת קו: ושם נסמן], ב) [לעיל כט.], ג) עירובין מו., ד) [לקמן לח.: פסחים נג:], ה) פסחים יג: נג: סוכה מה., ו) [ברכ' אלפס וברא"ש סדר המשנה דהכא כוה"ל האומר יברכוך טובים הרי זה דרך המינות האומר על קן צפור וכו' וע"ש פירש"י ורבינו יונה וכן גמה שפי' הרא"ש ודע שמסדר הוא נשנית ג"כ במשנה דמגילה כה. מכוון ממש], ז) מגילה כה., ח) לקמן דף נד. [וש"נ], ט) [עירובין יג. מגילה שם נדר נט: ומנחות יג. חולין מג: נדה ד: מה.], י) נדה טז: מגילה כה., כ) [ע' תוס' מגילה כה. ותוס' נדה טז:], ל) מגילה כה. [סוכה נג:], מ) [נ"ל פירושא], נ) [דף יא:], ס) [דף מב:], ע) הנשיא,

תורה אור השלם

1. וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה יְיָ אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ כִּי אִם לְיִרְאָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בְּכָל דְּרָכָיו וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ: דברים י יב

2. וְהָיָה אֱמוּנַת עִתֶּיךָ חֹסֶן יְשׁוּעֹת חָכְמַת וָדָעַת יִרְאַת יְיָ הִיא אוֹצָרוֹ: ישעיהו לג ו

גליון הש"ס

גמ' אלא מטין אתמר. עיין תשובת דבר שמואל (סימן קיד): במתני' האומר על קן צפור. ע' זוה"ק פ' אמור על פסוק אדם ובהמה תושיע ה'. ובמדרש רבה פרשת כי תצא (פ"ו):

הגהות הגר"א

[א] גמ' (א"ל אין) תא"מ: [ב] צ"ל איתמר: [ג] רש"י ד"ה ה"ג כו' (א"ל ר' זירא) תא"מ: [ד] גמ' (ותנחילנו זמני ששון וחגי נדבה) תא"מ: וכ"כ ברמב"ם ל"ג לה:

מוסף רש"י

ודאי דאמריתו. לשון שאלה הוא, אמת הוא ששמעתי שאתם אומרים דבר זה של מיתה (כתובות פו.). **דדייק וגמר שמעתא מפומא דמרה.** כשהשמועה יוצאה מפי רבו מדקדק ואומר לרבו לשנותה פעם שניה ומבחין הימנו הן או לאו, **כרחבא דפומבדיתא.** שהיה מדקדק בשמועתו לדעת ממי קיבלה (פסחים נב:). **סטיו כפול היה.** האצטבא סביב סביב מקפת ולתוך אותו היקף עוד אחר (פסחים יג: ובעירו' שם נב: וסוכה מה.). **על קן צפור יגיעו רחמיך.** כלשון הזה (בכ"מ: לשון הזה) רחמיך מגיעין על קן צפור קן אם ורחם עלינו (מגילה כה.). **ועל טוב יזכר שמך.** על טובותיך נודה לך (שם). **מודים מודים.** שאומר שני פעמים מודים כשהוא כורע (שם). **לחדודי לאביי.** כדי שישאל (חולין מג:). **הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים.** כל מדותיו וקורותיו של אדם נגזין לו בגזירת מלך חוץ מזו (נדה טז:): אותה מסורה בידי אדם שיהא הוא עצמו מכין לבו לכך, אע"פ שסייעתא בידו להכין לבבו אליו דכתיב (ירמיה יח) הנה כחומר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל, ואומר (יחזקאל לו) והסירותי את לב האבן מבשרכם (מגילה שם). **כי אם ליראה.** זה לבדו הוא שואל ממך לפי שהכל בידו חוץ מזה (נדה שם).